

Nr 292.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående
ändring av grunderna för pensionering av äldre barn-
morskor; given Stockholms slott den 25 april 1913.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen dels att godkänna följande ändringar och tillägg till de genom nådiga kungörelsen den 18 september 1908 fastställda grunder för pensionering av äldre barnmorskor:

Barnmorska, som vunnit inträde i barnmorskornas pensionsanstalt i enlighet med bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 september 1908 angående rätt till pension för äldre barnmorskor, berättigas kvarstå i pensionsanstalten, oaktat hon icke längre innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medfört tillträde till anstalten. Föreskrivna inbetalningar till pensionsanstalten må i sådant fall av barnmorskan själv fullgöras.

Rätt att komma i åtnjutande av pension må av pensionsanstaltens styrelse kunna tillerkännas barnmorska, oaktat hon icke i 12 år haft sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medfört tillträde till pensionsanstalten.

I händelse barnmorska genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urståndsatt att utöva barnmorskeyrket, må pensionsanstaltens styrelse medgiva sådan barnmorska rätt till pension, även om hon icke uppnått en levnadsålder av 65 år.

Statens kostnad för pensioneringen av ifrågavarande barnmorskor må icke till följd av dessa bestämmelser överstiga den, som skulle å staten belöpa, därest bestämmelserna i ovannämnda kungörelse tillämpats oförändrade; dock att, i händelse barnmorska av anledning, som nyss nämnts, erhåller pension före 65 års ålder, till sådan barnmorskas

pensionering må redan från den tidigare pensionsåldern från statsverket utgå pensionsbidrag av samma storlek som enligt andra punkten av 1908 års kungörelse skolat utgå vid pensionering efter uppnådda 65 år. Det ankommer på pensionsanstaltens styrelse att i anledning härav meddela erforderliga föreskrifter;

dels ock, under förutsättning att detta förslag godkännes, medgiva, att samma bestämmelser må få tillämpas på de äldre barnmorskor, som enligt 1908 års kungörelse varit delägare i pensionsanstalten, men under tiden från och med år 1911 lämnat sin anställning utan rätt till pension.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas Riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Axel Schotte.

*Utdrag ur protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 25
april 1913.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern STAAFF,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena greve EHRENSVÅRD,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
BERG,
BERGSTRÖM,
friherre ADELSSVÅRD,
PETRÉN,
STENSTRÖM,
LARSSON,
SANDSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Schotte anförde:

I enlighet med vad Kungl. Maj:t i proposition till 1904 års Riksdag föreslagit, har Riksdagen nämnda år godkänt vissa grunder för inrättande av en anstalt för beredande av ålderdomsunderstöd åt barnmorskor samt i sammanhang därmed å riksstatens tionde huvudtitel anvisat dels för bestridande av statens bidrag till pensioneringen enligt dessa grunder ett förslagsanslag å 20,000 kronor, dels till gäldande av kostnaden för förvaltningen av barnmorskornas pensionsanstalt ett förslagsanslag å högst 11,000 kronor, att årligen utgå från och med år 1905. Den 31 december 1904 har Kungl. Maj:t därefter utfärdat reglemente för nämnda pensionsanstalt, vilken skulle träda i verksamhet med år 1905.

Reglemente
den 31 decem-
ber 1904 för
barnmorskor-
nas pensions-
anstalt.

Enligt reglementet är skyldighet stadgad att inträda såsom delägare i pensionsanstalten för varje legitimerad barnmorska, som, efter det anstalten trätt i verksamhet, i en ålder, ej uppgående till 45 år, erhåller anställning hos kommun eller å barnbördshus mot åtnjutande av årslön, ej understigande 200 kronor, vari värdet av bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagt högst 75 kronor. Berättigad att såsom delägare inträda i anstalten är ej mindre varje legitimerad barnmorska, som, då anstalten trädde i verksamhet, redan innehade sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som nyss är nämnd, och icke uppnått en levnadsålder av 50 år, eller, sedan anstalten trätt i verksamhet, i en ålder, överstigande 45 år, men icke uppgående till 50 år, erhållit dylik anställning, än även varje legitimerad barnmorska, som av kommun anställts mot bestämd ersättning för varje förrättning, så framt hon av anstaltens styrelse prövas av denna kommunala anställning hava en årsinkomst, ej understigande 200 kronor, och som icke uppnått en levnadsålder av 50 år; ankommande dock på anstaltens styrelse att, då särskilda lokala förhållanden därtill föranleda, på framställning av vederbörande kommun och efter medicinalstyrelsens hörande, meddela legitimerad barnmorska, som är anställd hos kommun, inträde i anstalten, även om hennes löneförmåner skulle understiga 200 kronor om året.

Delägare är pliktig att årligen till och med det år, varunder hon fyller 64 år, till anstalten inbetala 10 kronor, dock icke under längre tid än 20 år.

Den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan har anställning, eller, där anställningen är fästad vid två eller flera kommuner gemensamt, den folkrikaste bland dem ansvarar för avgiftens behöriga erläggande.

Det ankommer på kommun eller barnbördshus att bestämma om erläggande av årsbidrag till pensionering av barnmorska, anställd hos kommunen eller å barnbördshuset, dock med iakttagande därav att minsta årsbidraget utgör 10 kronor.

Delägare må, utöver henne åliggande årsavgift, göra frivilliga insatser för beredande av högre pension; dock må under ett och samma kalenderår dessa frivilliga insatser icke uppgå till högre belopp än 100 kronor.

För varje i anstalten delaktig barnmorska betalar statsverket såsom bidrag till hennes pensionering ett belopp lika stort med de insatser tillsammanantagna, vilka under året blivit av eller för henne gjorda,

dock att statens årsbidrag icke för någon utgår med högre belopp än 25 kronor eller under längre tid än 20 år.

Anmälan om inträde i anstalten göres för barnmorska av vederbörande kommun eller barnbördshus, skolandet denna anmälan vara åtföljd av, förutom handlingar, som visa, att barnmorskan är skyldig eller berättigad att inträda i anstalten, ej mindre kommunens eller barnbördshusets uttryckliga förklarande, huruvida kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att lämna årsbidrag till barnmorskans pensionering eller icke, än även, där barnmorskan icke är skyldig att vara delägare i anstalten, barnmorskans skriftliga tillkännagivande, att hon önskar inträda såsom delägare i densamma.

Delägare, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, upphör att vara delägare i anstalten, men är berättigad att utbekomma sitt på egna insatser grundade tillgodohavande hos anstalten med därå upplupen ränta; dock äger barnmorska, som i 12 år varit delägare i anstalten och därunder fullgjort föreskrivna inbetalningar, kvarstå såsom delägare.

Barnmorska, som blivit förklarad för alltid förlustig rätten att utöva barnmorskeyrket, upphör ock att vara delägare i anstalten, men äger att återbekomma vad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta.

Rätt att komma i åtnjutande av pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrivna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, därav minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en levnadsålder av 65 år eller, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urståndssatt att vidare utöva barnmorskeyrket, 55 år, i vilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till förenämnda 12 tjänstår hos kommun eller å barnbördshus.

Pensionen, vilken icke må uppbäras förrän från och med månaden näst efter den, varunder den pensionsberättigade frånträtt den befattning, på grund varav hon senast åtnjutit delägarskap i anstalten, utgår i form av årlig livränta, vars belopp enligt försäkringstekniska grunder är beroende på storleken av vad för henne blivit överfört till pensionsfonden.

Pensionstagare, som genom laga kraftvunnet utslag förklarats förlustig medborgerligt förtroende, har förlorat all rätt till pension, men äger återbekomma vad hon till anstalten inbetalt, dock utan ränta, och jämväl med avdrag av vad såsom pension uppburits.

Pensionsanstalten förvaltas av riks försäkringsanstalten, dock med den inskränkning, att det tillkommer postsparbanken att mottaga insättningar och utbetala pensioner samt styrelsen för postsparbanken att förvalta pensionsanstaltens medel.

Kungörelse
den 18 sep-
tember 1908
angående
rätt till
pension för
äldre barn-
morskor.

På sätt av det föregående framgår, voro de barnmorskor, som den 1 januari 1905 redan uppnått 50 års ålder, uteslutna från delaktighet i den sålunda anordnade pensioneringen.

På framställning av Kungl. Maj:t har sedermera 1908 års Riksdag godkänt följande grunder för beredande av ålderdomsunderstöd åt äldre barnmorskor.

Rätten till inträde i barnmorskornas pensionsanstalt utsträcker att omfatta även de barnmorskor, som den 1 januari 1905 redan uppnått 50 års ålder och vilka, då bestämmelserna om samma utsträckning träda i kraft, innehava sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som enligt gällande reglemente för pensionsanstalten medför tillträde till densamma.

Pensionstagarna fördelas med avseende å åtnjutande av pension i två klasser, den ena med rätt till pension å 100 kronor och den andra med rätt till pension å 150 kronor om året.

Inträde i pensionsanstalten med rätt till pension å 100 kronor erhålles av till inträde eljest berättigad barnmorska, om den kommun eller det barnbördshus, där barnmorskan är anställd, förbinder sig att till pensionsanstalten inbetala de avgifter, som, efter försäkringstekniska grunder beräknade, motsvara en tredjedel av kostnaden för den pension, som skall utgå till barnmorskan.

Inträde med rätt till pension å 150 kronor medgives åter, om kommunen eller barnbördshuset förbinder sig att till pensionsanstalten inbetala de avgifter, som, efter enahanda grunder beräknade, motsvara hälften av samma kostnad.

Anmälan om inträde i pensionsanstalten skall av den kommun eller det barnbördshus, där barnmorska är anställd, för henne göras före den 1 januari 1910.

Rätt att komma i åtnjutande av pension inträder för barnmorska, för vilken föreskrivna inbetalningar fullgjorts, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska, därav minst 12 år i sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medför tillträde till pensionsanstalten, och sedan hon uppnått en levnadsålder av 65 år; dock att barnmorska, som av kommunen anställts utan fast arvode, men mot bestämd ersättning för varje förrättning, må kunna i särskilda fall av

pensionsanstaltens styrelse tillerkännas rätt till pension, även om hon icke under 12 år haft den årsinkomst av denna kommunala anställning, som i reglementet bestämts.

Till gäldande av utgående pensioner skola i första hand användas de avgifter, vilka, på sätt nämnts, skola inbetalas av kommun eller barnbördshus och vilka särskilt för sig förvaltas.

Staten åtager sig den återstående kostnaden för pensionernas utgående.

I övrigt lända i tillämpliga delar till efter rättelse reglementet för barnmorskornas pensionsanstalt av den 31 december 1904; dock att pensionsanstaltens styrelse må kunna medgiva barnmorska, som av kommun anställts utan fast arvode, men mot bestämd ersättning för varje förrättning, rätt att i anstalten kvarstå, oaktat hennes årsinkomst av denna kommunala anställning icke uppgått till 200 kronor, samt att vid förlust av rätt till delaktighet i pensionsanstalten eller av rätt till pension återgäldande av inbetalningar, som gjorts för delägare, äger rum endast i fråga om de belopp, med vilka delägare visas hava bidragit till de av kommun eller barnbördshus gjorda inbetalningarna.

I enlighet härmed har nådig kungörelse utfärdats den 18 september 1908.

Därefter har 1910 års Riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag fastställt vissa ändrade grunder för barnmorskornas pensionsanstalt, varefter Kungl. Maj:t utfärdat förnyat reglemente för barnmorskornas pensionsanstalt den 30 december 1910.

Förnyat reglemente för barnmorskornas pensionsanstalt den 30 december 1910.

Därför må följande här anmärkas.

Skyldig att inträda såsom delägare i anstalten är varje legitimerad barnmorska, som efter 1912 års ingång i en ålder, ej uppgående till 40 år, erhåller anställning hos kommun mot åtnjutande av fast avlöning eller å barnbördshus mot åtnjutande av årslön, ej understigande 400 kronor, vari värdet av bostad, vedbrand och andra naturaförmåner må inräknas med sammanlagt högst 100 kronor.

Berättigad att inträda såsom delägare i anstalten är förut ej nämnd legitimerad barnmorska, som här i riket utövar yrkesmässig verksamhet såsom sådan och icke uppnått en levnadsålder av 60 år.

Rätt att komma i åtnjutande av pension från anstalten inträder för delägare, som fullgjort föreskrivna inbetalningar, efter 20 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska och sedan hon uppnått en levnadsålder av 55 år eller, i händelse delägare genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urståndsatt att vidare utöva barnmorskeyrket, 50

år, i vilket senare fall tjänstetiden kan inskränkas till 12 års yrkesmässig verksamhet såsom barnmorska.

Framställning
om pension
för barnmor-
skan Emma
Charlotta
Vendt,
född Ferm.

Hos Kungl. Maj:t har nu gjorts framställning om pension i ett särskilt fall, vilken framställning jag emellertid funnit böra föranleda vissa ändringar i 1908 års kungörelse.

Vad först det särskilda fallet beträffar, inhämtas av handlingarna, att barnmorskan Emma Charlotta Vendt, född Ferm, som är född den 12 april 1852, år 1876 erhöll anställning såsom barnmorska hos Gryta kommun i Uppsala län. Hennes löneförmåner utgjordes vid anställningen av årligen 125 kronor i fast avlöning samt fyra famnar ved, varjämte hon erhöll fri bostad. Den fasta avlöningen ökades emellertid redan i slutet av år 1876 med 25 kronor samt år 1881 med ytterligare 25 kronor. År 1890 blev förmånen av fri bostad från och med den 1 januari 1891 utbytt mot en årlig bostadsersättning av 25 kronor. År 1905 vann hon anställning såsom barnmorska jämväl hos Fröjeslunda kommun i Uppsala län. Härifrån erhöll hon en årslön av 80 kronor.

Under år 1909 beslöto Gryta och Fröjeslunda kommuner att anmäla barnmorskan Vendt till inträde i barnmorskornas pensionsanstalt i enlighet med bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 september 1908 angående rätt till pension för äldre barnmorskor. För detta ändamål förbundo sig kommunerna att till pensionsanstalten inbetala de avgifter, som från deras sida kunde erfordras, för att barnmorskan skulle komma i åtnjutande av en pension å 150 kronor årligen, och skulle avgifterna fördelas kommunerna emellan på så sätt, att Fröjeslunda kommun betalade 25 kronor årligen och Gryta kommun återstoden av vad som erfordrades.

Genom beslut den 28 december 1909 beviljade riksförsäkringsanstalten barnmorskan Vendt inträde i pensionsanstalten, och skulle pensionsavgiften utgöra 80 kronor årligen under 8 år. Hittills hava avgifterna för tre år eller för åren 1909, 1910 och 1911 inbetalts.

I skrivelse den 27 januari 1912 anhöll sedermera Gryta kommun hos riksförsäkringsanstalten, att, som barnmorskan Vendt på grund av med läkarbetyg styrkt oförmåga att längre förrätta sin tjänst frånträtt sin befattning såsom barnmorska med 1912 års ingång, riksförsäkringsanstalten måtte bevilja henne pension från barnmorskornas pensionsanstalt att utgå från och med sistnämnda år. Riksförsäkringsanstalten ansåg emellertid enligt beslut den 14 februari 1912 sig förhindrad att i detta fall bevilja pension, då de i kungörelsen den 18 september 1908 stadgade villkor för pensions åtnjutande icke i allo uppfyllts, i det hon

ännu icke uppnått den föreskrivna åldern av 65 år och alla de bestämda avgifterna från kommunerna icke heller ännu under 8 år inbetalts.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift har sedermera ordföranden i Gryta sockens kommunalnämnd anhållit, att, då 3 års avgifter, vardera å 80 kronor, inbetalats till barnmorskornas pensionsanstalt för barnmorskan Vendts räkning samt anledning ej förefunnits att antaga, att Gryta och Fröjeslunda kommuner skulle underlåta att inbetala pensionsavgifterna för de 5 återstående åren, Kungl. Maj:t måtte bevilja barnmorskan Vendt högsta möjliga pension.

Riksförsäkringsanstalten har i infortrat utlåtande den 24 maj 1912 anfört följande:

Riksförsäkrings-
anstalten.

Sökanden synes stödja sin framställning på *dels* föreskriften i 6 mom. av kungörelsen den 18 september 1908: »I övrigt skall i tillämpliga delar lända till efterrättelse nådiga reglementet för barnmorskornas pensionsanstalt av den 31 december 1904», *dels ock* bestämmelsen i 20 § i sistnämnda reglemente, att barnmorska kan tillerkännas pension redan från 55 års ålder, därest hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urståndsatt att vidare utöva barnmorskeyrket.

Om barnmorskan Vendt föreligger nämligen ett av provinsialläkaren Ernst Bolin den 24 januari 1912 utfärdat intyg, att hon till följd av ofärdighet, svaghet i högra armen, samt nedsättning av krafterna är oförmögen att vidare förrätta tjänst såsom av kommun anställd barnmorska. Ehuru intyget ej direkt utsäger, att barnmorskan Vendt är urståndsatt att vidare utöva barnmorskeyrket, torde intyget dock böra tolkas såsom innebärande detta.

Riksförsäkringsanstalten har emellertid ansett den i 20 § av 1904 års reglemente förekommande undantagsbestämmelsen icke vara tillämplig å delägare, som vunnit inträde i pensionsanstalten enligt 1908 års kungörelse. Denna kungörelse innehåller uttrycklig bestämmelse om pensionsåldern. Av motiveringen till det förslag, som ligger till grund för kungörelsen, synes, anför anstalten, ock framgå, att något undantag från villkoret om uppnådda 65 år för rätt till pension icke skulle få äga rum. Bestämmelserna om statens bidrag till de äldre barnmorskornas pensionering tala ock för denna tolkning. Av kungörelsen, jämförd med 17 § i 1904 års reglemente, framgår även, att delägare enligt 1908 års kungörelse, som icke vidare innehar sådan anställning hos kommun, som medfört tillträde till anstalten, skall upphöra att vara delägare i anstalten, dock att barnmorska, som i 12 år varit delägare

i densamma och därunder fullgjort föreskrivna inbetalningar, äger kvarstå i anstalten.

Vad sålunda anförts har förhindrat riksförsäkringsanstalten att bifalla ansökningen om pension för barnmorskan Vendt.

Riksförsäkringsanstalten meddelar emellertid, att ett och annat fall, liknande detta, hittills förekommit, och att flera med säkerhet torde kunna väntas, samt anför vidare följande. Det kan icke nekas, att ifrågakvande bestämmelser nu måste verka såsom synnerligen obilliga, sedan genom nya reglementet av år 1910 tillträde beretts till pensionsanstalten för barnmorskor, även om de icke innehåva kommunal anställning, och sedan pensionsåldern sänkts till respektive 55 och 50 år. Ändring av bestämmelserna rörande de äldre barnmorskorna i ovan angivna avseende borde därför lämpligen vidtagas. Dock bör staten härvid icke få vidkännas högre kostnad för deras pensionering än den, som fastslagits genom 1908 års kungörelse.

Medgives därför barnmorska, som vunnit delaktighet i pensionsanstalten enligt 1908 års kungörelse, rätt att komma i åtnjutande av pension vid tidigare ålder än 65 år, bör pensionen utgå med reducerat belopp, eller ock bör vederbörande kommun förbinda sig att betala den tilläggsavgift, som erfordras för att en pension skall utgå med det vid inträdet i pensionsanstalten bestämda beloppet, utan att staten tillskyndas högre kostnad än den i kungörelsen angivna.

Riksförsäkringsanstalten anför vidare, att enligt verkställda beräkningar skulle, därest barnmorskan Vendt berättigas uppbära pension från 1912 års början och kommunerna betala allenast det för närvarande utfästa beloppet — 80 kronor i ytterligare 5 år, räknat från och med 1912 — pensionsbeloppet reduceras till 95 kronor för år.

Skall pensionen utgå med det ursprungligen bestämda beloppet eller 150 kronor för år, måste kommunerna, för att staten ej skall nödgas bidra med större belopp än det i 1908 års kungörelse angivna, inbetala antingen genast på en gång 1,080 kronor eller ock årligen under 5 år från och med år 1912 239 kronor, i stället för de 80 kronor, som kommunerna redan förbundet sig att betala.

Slutligen har riksförsäkringsanstalten, med åberopande av de bilighetsskäl, som tala för att pension beredes barnmorskan Vendt, hemställt, att, därest sådant läte sig göra utan Riksdagens hörande, Kungl. Maj:t täcktes medgiva barnmorskan Vendt rätt att från barnmorskornas pensionsanstalt uppbära pension från 1912 års början antingen med ett årligt belopp av 95 kronor eller med 150 kronor årligen, men det senare beloppet dock allenast under villkor, att Gryta och Fröjeslunda kommuner förbinda sig att genast inbetala till pensionsanstalten ett

belopp av 1,080 kronor eller att under vart och ett av åren 1912—1916 inbetala 239 kronor, däri inbegripen den redan utfästa årsavgiften av 80 kronor.

I avgivet utlåtande av den 26 juni 1912 har statskontoret anfört, Statskontoret. att statskontoret delar riksförsäkringsanstaltens mening, att barnmorskan Vendt icke är berättigad till pension. Att detta oaktat av billighets-skäl tillägga henne någon pension från pensionsanstalten, anser statskontoret — även om statens kostnad för hennes pensionering därigenom icke ökades — likväl icke kunna ske utan Riksdagens medverkan, enär det skulle innebära avvikelser från de av Riksdagen godkända grunder för pensioneringen av äldre barnmorskor.

Riksförsäkringsanstalten hade nu ifrågasatt, huruvida icke även för de äldre barnmorskorna billigtvis borde ske någon sänkning av pensionsåldern i händelse av iråkad oförmåga att vidare utöva yrket, dock utan att därigenom staten skulle åtaga sig större kostnader för pensioneringen än genom förenämnda kungörelse blivit bestämt. I detta uttalande har statskontoret instämt och har för sin del, med erinran att 1908 års kungörelse har avseende endast å vissa hos kommun eller å barnbördshus anställda barnmorskor, som den 1 januari 1905 redan uppnått 50 års ålder, förordat, att Riksdagens medgivande må utverkas därtill, att den barnmorska, som i enlighet med bestämmelserna i förenämnda kungörelse är delägare i barnmorskornas pensionsanstalt, må, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urstånd-satt att vidare utöva barnmorskeyrket, kunna, utan hinder därav att hon icke uppnått 65 års ålder, erhålla pension från anstalten till belopp, som blivit vid inträdet bestämt eller det lägre belopp, vartill för henne redan gjorda eller av vederbörande utfästa inbetalningar kunna efter försäkringstekniska grunder föranleda, dock under villkor att genom vad sålunda medgivits statens kostnader för hennes pensionering, beräknad efter nyssnämnda grunder, icke överstiga vad staten efter samma grunder beräknats skola gälda i händelse hon pensionerats först vid uppnådd ålder av 65 år. I sammanhang härmed anser statskontoret böra utverkas Riksdagens medgivande därtill, att vid bifall till nämnda förslag, detsamma må få tillämpas jämväl å barnmorskan Vendt, ehuru hon vid avgången från sina befattningar hos Gryta och Fröjeslunda kommuner med utgången av år 1911 upphört att vara delägare i barnmorskornas pensionsanstalt.

Om emellertid med hänsyn därtill, att samtliga barnmorskor, vilka på grund av 1908 års kungörelse vunnit inträde i pensionsanstalten, inom

några få år hava uppnått 65 års ålder, en allmän föreskrift i ovan angivet syfte anses kunna undvaras och det således befinnes lämpligare, att pensionsfrågan, i vart förekommande fall av oförmåga till vidare yrkesutövning, underställes Riksdagens prövning, anser statskontoret icke något vara att erinra mot att hos Riksdagen göres framställning om pensionsfrågans ordnande för barnmorskan Vendt i överensstämmelse med de av riksförsäkringsanstalten i sådant avseende framlagda alternativa förslag.

Medicinalstyrelsen.

Jämväl medicinalstyrelsen har avgivit infortrat utlåtande i ärendet den 8 november 1912, däri medicinalstyrelsen hemställt, att pension måtte beredas barnmorskan Vendt på sätt riksförsäkringsanstalten i sitt ovan berörda utlåtande föreslagit. I fråga om allmänt stadgande uti ifrågavarande avseende kunde medicinalstyrelsen då icke yttra sig, enär medicinalstyrelsen icke kunde bedöma, i huru många fall enahanda framställning som den rörande barnmorskan Vendt vore att förvänta.

Riksförsäkringsanstaltens utredning angående ändring av 1908 års kungörelse.

För att utröna, huruvida en ändring i de gällande grunderna för pensionering av äldre barnmorskor vore erforderlig, har jag från riksförsäkringsanstalten begärt en utredning i detta avseende, och har anstalten i en till mig överlämnad promemoria meddelat,

att 245 barnmorskor vunnit inträde såsom delägare i pensionsanstalten enligt 1908 års kungörelse;

att av dessa 10 före år 1913 avlidit (3 av de avlidna hade uppburit pension någon kortare tid);

att vid 1912 års slut pensionärernas antal uppgick till 57; samt

att vid 1912 års slut, förutom de 57 pensionärerna, 178 barnmorskor kvarstodo såsom delägare i pensionsanstalten enligt 1908 års kungörelse.

Flera av dessa 178 delägare hava redan under år 1912 uppnått den stadgade pensionsåldern, 65 år.

Av dessa delägare, som fyllt 65 år, hava två ännu icke innehaft kommunal anställning med 200 kronors lön under stadgade 12 år. De övriga synas uppfylla villkoren för rätt till pension, men innehade ännu vid 1912 års slut sin kommunala anställning eller hade uraktlåtit inkomma med framställning om att komma i åtnjutande av pension.

Förutom barnmorskan Vendt hava enligt till riksförsäkringsanstalten inkomna uppgifter 4 barnmorskor, som vunnit delaktighet i pen-

sionsanstalten jämlikt 1908 års kungörelse, lämnat sin kommunala anställning, utan att villkoren för erhållande av pension varit uppfyllda. Någon åtgärd i avseende å dessa delägare har riksförsäkringsanstalten ansett sig tills vidare icke böra vidtaga, utan har anstalten funnit sig böra avvakta slutligt beslut i frågan om barnmorskan Vendt.

Sannolikt är, att flera delägare än de hittills anmälda komma att på grund av sjukdom eller annan orsak lämna sin kommunala anställning, innan de fastställda pensionsvillkoren blivit uppfyllda, och anser riksförsäkringsanstalten därför lämpligast, att, därest i anledning av barnmorskan Vendts ansökning, frågan om ändring av pensionsvillkoren kommer att underställas Riksdagen, ett allmänt stadgande uti ifrågasvarande avseende måtte komma till stånd.

Ändringarna böra enligt anstaltens mening avse att medgiva rätt till undantag från bestämmelserna

1:o) om kommunal anställning eller anställning å barnbördshus såsom villkor för rätten att få kvarstå såsom delägare i anstalten, samt

2:o) om uppnådda 65 års ålder såsom villkor för att komma i åtnjutande av pension (i händelse av obotlig sjukdom eller vanförhet).

Vidare torde undantag böra få medgivas från villkoret att under minst 12 år hava innehaft sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medfört tillträde för ifrågasvarande äldre barnmorskor till pensionsanstalten.

Anstalten föreslår emellertid, att staten icke skall vidkännas för någon delägare större kostnad än den, vartill staten förbundit sig enligt 1908 års kungörelse, samt att kommun eller barnbördshus må äga att inbetala det högre avgiftsbelopp, som i förekommande fall erfordras, för att delägare, som berättigas att före 65 års ålder uppbära pension, skall komma i åtnjutande av det pensionsbelopp, till vars erhållande hon anmäls vid inträdet i pensionsanstalten (100 eller 150 kronor).

Därjämte föreslås, att, därest delägare i pensionsanstalten lämnar sin kommunala anställning före uppnådda 65 år och kommunen (eller barnbördshuset) icke vill fortsätta med inbetalning av den avgift, som kommunen (eller barnbördshuset), under förutsättning att barnmorskan kvarstår i dess tjänst, förbundit sig att betala, barnmorskan bör äga rätt att själv inbetala avgift eller att erhålla pension, som utgår från uppnådda 65 års ålder eller dessförinnan i händelse av obotlig sjukdom eller vanförhet, och vars storlek beräknas med hänsyn till de redan inbetalda avgifterna.

Vid promemorian voro fogade tre tabeller, som torde såsom bilagor få åtfölja detta protokoll.

Departements-
chefen.

Enligt tabell 2 finnas 39 barnmorskor, som enligt 1908 års kungörelse ingått såsom delägare i barnmorskornas pensionsanstalt och som vid ingången av år 1913 uppnått den för pension stadgade levnadsåldern 65 år, men vilka ej äro pensionsberättigade. För 37 av dessa ligger bristen däri, att ej tillräckligt antal avgifter för dem inbetalats, de återstående 2 hava ännu ej i de föreskrivna 12 åren innehaft sådan anställning, som fordras för tillträde till pensionsanstalten. Dessutom hava enligt tabell 3 fem delägare avgått under åren 1911 och 1912 utan rätt till pension, därför att varken föreskriven levnadsålder av dem uppnåtts eller avgifterna till fullo erlagts.

Det visar sig således, att 39 överåriga barnmorskor behållit sin anställning, uppenbarligen på den grund att de ej kunnat ernå pension. Tydligt är emellertid, och detta har också framhållits av Riksdagen, att det icke är önskvärt, att barnmorskor stå kvar i tjänst, sedan de på grund av ålder eller andra omständigheter blivit mindre tjänstdugliga. Det vill alltså synas, som om de år 1908 beslutade grunderna för pensionering av äldre barnmorskor krävde en viss komplettering.

De ändringar i 1908 års kungörelse, som sålunda påkallas, äro, dels att barnmorska berättigas kvarstå i pensionsanstalten, oaktat hon ej längre innehar sådan anställning, som medför inträde i anstalten, och dels att barnmorska må erhålla pension, även om hon icke i 12 år innehaft anställning av nyssnämnda slag, samt, i händelse hon genom obotlig sjukdom eller vanförhet blir urståndsatt att utöva barnmorskeyrket, jämväl vid lägre levnadsålder än 65 år. Lämnar hon sin anställning hos kommun eller å barnbördshus, lär ej kommunen kunna anses skyldig att fortsätta avgiftsbetalningen, men barnmorskan bör däremot själv vara berättigad att inbetala avgifterna eller del därav. I samtliga dessa avseenden ansluter sig förändringen till 1910 års reglemente, och däri synes ligga en ytterligare anledning att sålunda komplettera 1908 års anordning.

Emellertid bör statens kostnad för pensioneringen ej överstiga vad som skulle föranledas av en tillämpning av bestämmelserna i 1908 års oförändrade kungörelse. Härvid synes man dock böra göra ett undantag beträffande sådana delägare i pensionsanstalten enligt nyssnämnda kungörelse, som på grund av invaliditet pensioneras före 65 års ålder. Då dessa vunnit inträde efter uppnådda 50 år och således endast kunnat inbetala helt få avgifter, skulle deras pension, om statsbidraget

ej får överstiga den för pensionering vid 65 år beräknade kostnaden, bli alltför ringa. Det kan då lätt inträffa, att de söka hålla sig kvar, vare sig de tjänstgöra själva eller uppehålla tjänsten med vikarie, och detta kan uppenbarligen ej vara lämpligt. Då hela kostnadsökningen för statsverket, om statens bidrag till ifrågavarande delägares pensionering utgår redan från den tidigare pensionsåldern med samma belopp som enligt 1908 års kungörelse från 65 år, beräknas för samtliga dessa delägare ej kunna överstiga 6,000 kronor och sannolikt hålla sig inom 3,000 kronor, torde ej heller ur ekonomisk synpunkt möta något hinder för en sådan anordning. Någon ökning av det under tionde huvudtiteln upptagna förslagsanslaget å 30,000 kronor till bestridande av statens bidrag till pensionering av barnmorskor torde ej föranledas härav.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen

dels att godkänna följande ändringar och tillägg till de genom nådiga kungörelsen den 18 september 1908 fastställda grunder för pensionering av äldre barnmorskor:

Barnmorska, som vunnit inträde i barnmorskornas pensionsanstalt i enlighet med bestämmelserna i nådiga kungörelsen den 18 september 1908 angående rätt till pension för äldre barnmorskor, berättigas kvarstå i pensionsanstalten, oaktat hon icke längre innehar sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medfört tillträde till anstalten. Föreskrivna inbetalningar till pensionsanstalten må i sådant fall av barnmorskan själv fullgöras.

Rätt att komma i åtnjutande av pension må av pensionsanstaltens styrelse kunna tillerkännas barnmorska, oaktat hon icke i 12 år haft sådan anställning hos kommun eller å barnbördshus, som medfört tillträde till pensionsanstalten.

I händelse barnmorska genom obotlig sjukdom eller vanförhet blivit urståndsatt att utöva barnmorskeyrket, må pensionsanstaltens styrelse medgiva sådan barnmorska rätt till pension, även om hon icke uppnått en levnadsålder av 65 år.

Statens kostnad för pensioneringen av ifrågasvarande barnmorskor må icke till följd av dessa bestämmelser överstiga den, som skulle å staten belöpa, därest bestämmelserna i ovannämnda kungörelse tillämpats oförändrade; dock att, i händelse barnmorska av anledning, som nyss nämnts, erhåller pension före 65 års ålder, till sådan barnmorskas pensionering må redan från den tidigare pensionsåldern från statsverket utgå pensionsbidrag av samma storlek som enligt andra punkten av 1908 års kungörelse skolat utgå vid pensionering efter uppnådda 65 år. Det ankommer på pensionsanstaltens styrelse att i anledning härav meddela erforderliga föreskrifter;

dels ock, under förutsättning att detta förslag godkännes, medgiva, att samma bestämmelser må få tillämpas på de äldre barnmorskor, som enligt 1908 års kungörelse varit delägare i pensionsanstalten, men under tiden från och med år 1911 lämnat sin anställning utan rätt till pension.

Vad chefen för civildepartementet sålunda hemställt behagade Hans Maj:t Konungen, på tillstyrkan av statsrådets öfriga ledamöter, bifalla samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skulle avlåtas till Riksdagen.

Ur protokollet:

Niklas A. Lindhult.

Tabell 1.

Delägare enligt 1908 års reglemente.

Födelseår.	Antal barnmorskor, som vunnit inträde.		Avgångna intill 1912 års slut.		Pensione- rade vid 1912 års slut.	Kvarstående ^{31/12} 1912, ej ännu pensionerade.	
	Pension å 100 kr.	Pension å 150 kr.	Avlidna.	Avgångna av annan orsak.		Pension å 100 kr.	Pension å 150 kr.
1836	—	2	—	—	2	—	—
1837	1	1	—	—	2	—	—
1838	2	—	1	—	—	1	—
1839	4	—	—	—	4	—	—
1840	9	1	—	—	7	3	—
1841	10	2	—	—	9	2	1
1842	4	2	—	—	5	—	1
1843	5	1	—	—	4	1	1
1844	11	2	—	—	9	3	1
1845	8	3	2	—	5	4	—
1846	7	5	—	—	7	3	2
1847	11	4	—	—	3	9	3
1848	6	8	—	—	—	6	8
1849	10	11	3	—	—	8	10
1850	11	6	—	—	—	11	6
1851	10	11	—	—	—	10	11
1852	8	16	1	—	—	8	15
1853	16	11	2	—	—	14	11
1854	17	9	1	—	—	16	9
Summa	150	95	10	—	57	99	79

Tabell 2.

Delägare enligt 1908 års reglemente, vilka uppnått pensionsåldern,
men ej äro pensionerade ³¹/₁₂ 1912.

F ö d e l s c å r.	Antal delägare, som i 12 år haft minst 200 kr. årlön.	Pensionerade från och med ¹ / ₁ 1913.	Årlön från och med ¹ / ₁ 1902 200 kr.	Årlön från och med ¹ / ₁ 1906 200 kr.
1838	—	1	—	—
1839	—	—	—	—
1840	2	1	—	—
1841	3	—	—	—
1842	1	—	—	—
1843	1	—	1	—
1844	4	—	—	—
1845	4	—	—	—
1846	5	—	—	—
1847	8	3	—	1
1848	14	—	—	—
Summa	42	5	1	1

Tabell 3.

Äldre delägare, som lämnat sin kommunala anställning och ej äro pensionsberättigade.

Motboks nr.	N a m n.	Födelsedag.	Anställd hos kommunen sedan den	Delägare i B. p. den	Pensionsbelopp kr.	Årsavgift kr.	Antal år, som årsavgifter skola betalas.	Antal inbetalda årsavgifter.	Lämnat sin kommunala anställning.	Lämnat anställningen på grund av:
10039	Andersson, Sofia Vilhelmina, f. Jansson	14 ⁸ 1850	2 ⁵ 1882	23 ⁴ 1909	100 —	50 —	6	4	1912	
10008	Berggren, Alma, f. Hansson	6 ¹ 1853	6 ¹ 1880	12 ¹ 1909	100 —	31 —	9	4	1 ⁸ 1911	Skada i högra handen.
10127	Johansson, Karolina	22 ⁵ 1854	20 ¹⁰ 1889	14 ¹² 1909	100 —	27 —	10	4	1 ⁴ 1911	
10035	Vahlberg, Anna Sofia, f. Olsson	11 ¹² 1851	26 ⁶ 1875	16 ⁴ 1909	100 —	42 —	7	4	1 ¹ 1911	
10169	Wendt, Emma Charlotta, f. Ferm	12 ⁴ 1852	1 ² 1876	28 ¹² 1909	150 —	80 —	8	4	1 ¹ 1912	Ofärdighet, samt nedsättning av krafterna.